

PROJEKT KE ŠKOLNÍMU VZDĚLÁVACÍMU PROGRAMU
PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

S názvem

VELIKONOCE

aneb

putujeme tradicemi s Ferdou Mravencem

Projekt byl zpracován výhradně pro účely MŠ Lobkovicova

Projekt vypracovala Kristýna Kočková

Tento doprovodný projekt si klade tyto cíle:

- ❖ seznámit děti blíže s tématem Velikonoc, přiblížit jim, co tento svátek znamená
- ❖ seznámení s tradicemi a zvyky Velikonoc
- ❖ mít pojem o symbolech Velikonoc
- ❖ seznámit děti s Velikonocemi v jiných zemích – porovnání rozdílů, jak se slaví u nás a ve světě
- ❖ umět pojmenovat barvy
- ❖ umět pojmenovat mláďata zvířat
- ❖ nácvik koledy Hody, hody, doprovody
- ❖ rozvíjet v dětech fantazii, kreativitu

Vzdělávací nabídka:

- ❖ pracovní listy
- ❖ omalovánka kraslice, beránka, zajíčka
- ❖ ukázka pletení pomlázky
- ❖ malování a zdobení vajíček
- ❖ tvoření kuřátek, ovečky
- ❖ vypěstování zeleného osení
- ❖ naučit se koledu Hody, hody, doprovody
- ❖ pohybová hra "Zajíček a vajíčka"
- ❖ soutěž o nejhezčí vajíčko
- ❖ prohlížení obrázkové knihy s motivem Velikonoc

Očekávané výstupy:

- ❖ umět pojmenovat zvířata a jejich mláďata
- ❖ vědět, co znamená pojem Velikonoc a proč se slaví
- ❖ vědět, jaké tradice a zvyky se dodržují
- ❖ mít pojem o tradicích na Velikonoc v jiných zemích
- ❖ umět pojmenovat barvy
- ❖ nestydět se komunikovat, sdělit své názory, myšlenky

Co znamená pojem Velikonoce

Velikonoce nejsou původně křesťanský svátek, nýbrž se odvozují od židovského svátku zvaného pesach. Proto se u nás někdy říká Velikonocům Pašije. Velikonoce se slaví vždy v první neděli po prvním jarním úplňku. Velikonocní pondělí tedy připadá na den v rozmezí od konce března do konce dubna. Podle křesťanské tradice Velikonocemi končí čtyřicetidenní půst, který začíná Popeleční středou.

Šesté neděli postní se říká Květná neděle o utrpení Páně. Oslavuje se Kristův slavný vjezd do Jeruzaléma. V tento den si lidé nosili domů "kočičky" (větvičky vrby jívy), což znamenalo přivítání jara.

Modré pondělí

Jde o poslední masopustní pondělí. V tento den probíhal velký úklid celé domácnosti. Čistý dům symbolizoval čistotu života a novou naději. Kostely se v tento den zdobily modrými fialovým sukem.

Šedivé úterý

Šedivé nebo také žluté úterý, bylo dnem, kdy pokračoval velký úklid a hospodyně vymetaly pavučiny. Proč se tomuto dni přisuzovala šedá barva není známo. Žlutá barva symbolizovala návrat slunce, světla a také zlato a také představuje zralost. V křesťanství jde o symbol věčnosti, ctnosti, rozumu, úcty, vznešenosti, žárlivosti a božího světla.

Škaredá středa

V tento den se vymetaly komíny. Podle pověry se lidé tento den neměli mračit, jinak se budou mračit po všechny středy v roce. Je to proto, že se tento den Jidáš mračil na Ježíše. Upomíná tak na Jidáše, který zradil Ježíše za třicet stříbrných. V tento den se u nás tradičně pečou jidáše (chutné pečivo pomazané medem ve tvaru smyčky) a to pro to, že se Jidáš oběsil.

Zelený čtvrtek

O zeleném čtvrtku se jedla pouze zelená strava například špenát, zelí a hrách, aby byl člověk zdravý celý rok. Kostelní zvony zní na Zelený čtvrtek naposledy, pak prý odlétají do Říma znovu zazní na Bílou sobotu. Podle tradice, když zazní zvony naposledy, si lidé mají zacinkat penězi, aby se jich drželi po celý rok. Někde se zvoní paličkou o hmoždíř, aby stavení opustili myši a hmyz. Hospodyně vstávaly časně ráno, aby zametly dům ještě před východem slunce. Smetí se odneslo na cestu, aby se v domě nedržely blechy. Správný hospodář zase zaseje len a hrách. Ten, kdo před úsvitem snědl jidáše, byl po celý rok chráněný před ušknutím hada a žihadly

vos. V tento den bychom se neměli hádat ani si od nikoho nic půjčovat, aby se nám celý rok hádky vyhnuly.

Velký pátek

O Velkém pátku se drží smutek za smrt Ježíše Krista. Hlas zvonů nahrazovaly řehačky a honil se "Jidáš" – většinou ho představoval zrzavý kluk. V tento den se otvírá země, aby vydala své poklady. Den se vyznačuje velmi přísným postěním. Nemělo by se pracovat, péct, zemetat a nemělo by se z domu nic vynášet. Na Velký pátek se zakazuje půjčovat, darovat i přijímat dary, protože půjčená věc by do domu mohla přinést smůlu.

Bílá sobota

Bílá sobota byla spojena s ranní očišťou pro zdraví a krásou. Přípravuje se vše na Velikonoční pondělí, uklízí se, peče se beránek, plete pomlázka a malují se vajíčka, která symbolizují znovuzrození. Vejce by se měly malovat barvami symbolizující život (červenou, zelenou, žlutou a kupodivu i černou).

Velikonoční neděle

Na Velikonoční neděli čili Boží hod velikonoční bylo zvykem nechat si posvětit v kostele mazanec či beránka, který si členové rodiny rozdělili a jedli. V mnoha případech lidé věnovali část posvěceného pečiva studni, poli a zahradě. Tento zvyk měl přivolat dobrý a úrodný rok.

Velikonoční pondělí

Velikonočnímu pondělí se říká také červené. Jde o čas pomlázky a koledování. Chlapci se v tento den vydávají s pomlázkou vyšlehat děvčata, aby byla zdravá. Vyrázili vždy brzy ráno, aby mohli překvapit děvčata na cestě do kostela. Za vyšlehání pak dostali malovaná vajíčka a někde i pálenku. Dětem se dávají nejčastěji sladkosti a drobné mince. Málokdo ví, že se na Velikonoční úterý vydávala koledovat děvčata. Avšak od této tradice se upustilo.

Symoly Velikonoc

Beránek

V židovské tradici představoval beránek Boží stádo, které vede Hospodin. Beránek symbolizuje nejen mláďata, která se rodí na jaře (nový život), ale má i křesťanský význam, který symbolizuje obětování Ježíše Krista. K tradicím Velikonoc patří beránek nejen jako druh sladkého pečeného pokrmu, ale i jako dekorace. Tvoří ho sladké těsto, ve kterém se někdy nachází sladké želatinové kousky či ovoce například rozinky. Někdy se polévá čokoládovou polevou. Okolo krku se mu uvazuje červená stuha nebo rolnička.

Vejce

Vajíčko je symbolem nového života, naděje, zrození. V mnoha kulturách je vejce symbolem plodnosti, života a vzkříšení. Na Velikonoce se uvařená a někdy vyfouknutá vejce různými technikami zdobí a malují. Známe je jako kraslice. Dříve se kraslice barvily pouze přírodními barvivy například žlutá barva – kurkuma (kari koření), modrá barva – červené zelí, zelená barva – špenát, červená barva – červená řepa. Dnes se už používají na barvení vajíček chemická barviva. U nás dávají dívky chlapcům jako odměnu malovaná vajíčka za koledování a odříkání hezké koledy.

Mazanec

Mazanec, který také patří k tradičním pokrmům Velikonoc, se peče od 18. století. Sladké pečivo, které má kulatý tvar připomínající slunce, kterého bude v dalších dnech přibývat. Na vršku se mazanec nařízl do kříže připomínající ukřižování Krista.

Pomlázka

Mladé proutí z vrby, břízy nebo jalovce spletené do sebe. Pomlázka má různé velikosti. Na konci pomlázky jsou navázané stuhy, které tam chlapcům vážou dívky za koledu a vyšlehání. Pokud tam navázala červenou stuhu, mělo to značit lásku, modrá naděje, zelená sympatie a žlutá odmítnutí.

Kočičky

Kočičky jsou malé větvičky vrby jívy. Dříve lidé věřili, že "kočičky" posvěcené na Květnou neděli, mají magickou moc. Posvěcené tři kočičky snítky bývaly prý lékem na bolest v krku a zimnici.

Přidávali se krávám do krmení, aby dobře dojily.

Hospodáři zase kladli větvičky jívy na kraj pole. Věřili, že stavení bude ochráněno před bleskem a úrodu nepomlátí kroupy. Na Velký pátek pomáhal vrbový proutek otevřít zemi i skálu a ukázat skryté poklady. Dívky se chodily tento den česat pod velkou vrbu, aby měly dlouhé a zdravé vlasy.

Zajíček

Zajíček patří k tradičním symbolům Velikonoc spíše v Německu, odkud byl k nám převzat. A co má vlastně zajíček s tímto svátkem společné? Zajíc je maličký tvor, který je však považován za moudrého, symbolizuje skromnost a pokoru. V lidovém pojetí zajíc ztělesňuje zmrtevýchvstání, protože prý nikdy nespí. Tato pověra vznikla, protože zajíc nemá oční víčka. Z dnešního pohledu přináší dětem vajíčka (především čokoládová) a schovává je na zahradě či v domě. Děti potom mají za úkol poschovávaná vajíčka najít. Tato tradice vznikla zřejmě tak, že zajíci hledali u lidských obydlí potravu. V Čechách patřilo ke starším zvykům "honění velikonočního zajíce" – hledání ukrytých vajíček v poli.

Velikonoční dárečky

Lidé se obdarovávají i o Velikonocích a to proto, aby je "nepokakal beránek". Jedná se o drobné dárky, které mají vyjádřit radost. Posílala se také různá přání, pomlázky z proutí či jídlo – mazance, beránek, jidášky s medem nebo vajíčka.

Velikonoční kaktus

Každý snad zná vánoční kaktus, kvetoucí o vánočních svátcích. Avšak velikonoční kaktus zná málokdo. Je to příbuzná rostlina vánočního kaktusu, ale liší se barvou květu. Velikonoční kaktus má červené nebo oranžovočervené pravidelné květy a jeho zelené články listů jsou obroubené nápadným červeným lemem. Pochází z Brazílie ze státu Santa Catarina. Vyskytuje se na stinných místech, v pralesích a korunách stromů.

Oslava Velikonoc v jiných zemích

Stejně jako u nás, se i v jiných částech světa slaví Velikonoce, ale s trochu odlišnými zvyky a tradicemi. Přiblížíme si, jak slaví Velikonoce například ve Francii, Bulharsku nebo Rusku.

Velikonoce v Bulharsku

Podle tradice se v této zemi barví vajíčka na červeno a peče se Velikonoční chléb. Pár dní před Velikonocemi posílají rodiny chléb a vajíčka svým přátelům a příbuzným na znamení úcty. Osoba, která dar doručuje, obvykle dostane odměnu ve formě peněz jako poděkování. Je zde také zvykem ťukání vařených vajíček o sebe. Komu zůstane neprasknuté vajíčko, ten bude mít šťastný rok.

Francie

Ve Francii se říká, že na Velký pátek všechny zvony odletí do Říma, nesoucí sebou zármutek z Kristova ukřižování. V Římě jsou požehnány a vrací se zpátky se spoustou čokoládových dobrot a vajíček pro děti. Ty je pak v neděli v zahradách sbírají. Na znamení této tradice ve Francii od Velkého pátku do Velikonoční neděle nezvoní kostelní zvony. Rodinnou tradicí je také válení vajíček z mírného svahu. Ty, které "přežijí", symbolizují kameny odvalené z Kristovy hrobky.

Spojené státy americké, Velká Británie

V Americe i Anglii je zvykem pořádat velikonoční hledání vajíček. Děti je hledají doma na zahradě. Při této příležitosti se pořádají společenská setkání.

Austrálie

V Austrálii hledají děti také vajíčka, které "schoval" velikonoční králíček. Velikonoční pátek je v Austrálii jediným dnem, kdy jsou zavřeny všechny obchody.

Irsko

Velký pátek je v Irsku posvátným dnem. Nesmí se zabíjet zvířata, rybařit, pálit nebo zpracovávat dřevo. Lidé se nesmí stěhovat nebo se pouštět do prací. Vejce, která jsou tento den nakladeny, jsou označeny křížem. Každý by měl jedno takové vejce sníst. O Velikonoční neděli lidé tančí v ulicích a soutěží o velikonoční koláč. Koulení vajíček z kopce je též oblíbenou zábavou.

Mexiko

Lidé zde věší a pálí papírové krabice s obrázkem Jidáše naplněné sladkostmi.

Německo

V Německu mají kořeny moderní tradice o velikonočním zajíčkovi, který schovává vajíčka. Vznikl zde zvyk zdobit stromy vajíčky a jinými velikonočními dekoracemi. V předvečer Velikonoc děti vyrábí slaměná hnízda, která pak jejich rodiče schovají doma nebo na zahradě. Do nich velikonoční zajíček snese různobarevná vajíčka. Ráno o Velikonočním pondělí je dětí vyrážejí hledat. Také se vyměňují dárky ukryté v obalu ve formě vajíčka. Tuto tradici proslavila značka Kinder vajíčko s překvapením.

Rusko

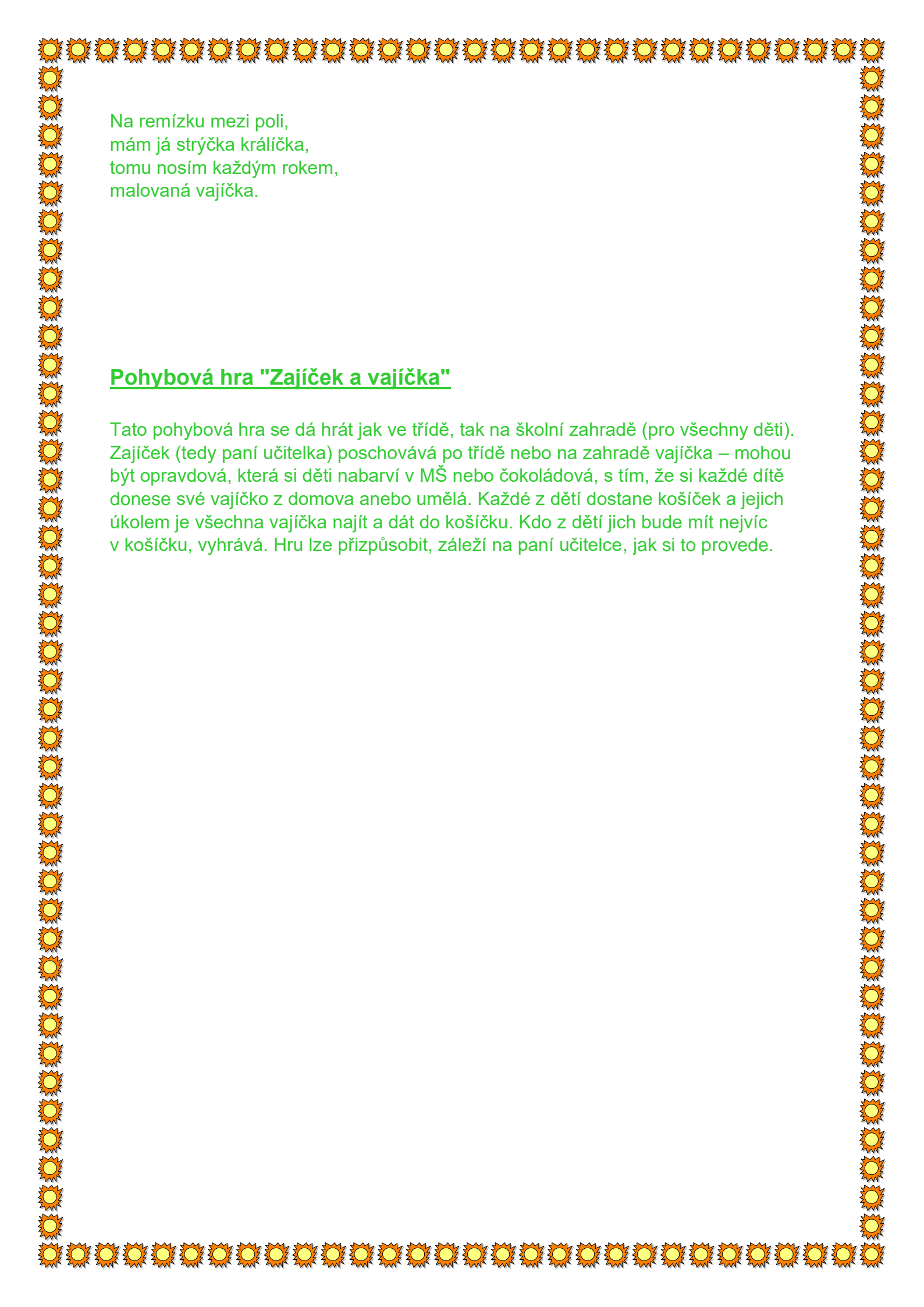
Při oslavě pravoslavných Velikonoc si Rusové nechávají v kostele požehnat vajíčka, která pak vařená konzumují k obědu. Vejce se barví na červeno. Velikonoční oběd je důležitou událostí, u které se sejde většinou celé příbuzenstvo.

Koleda HODY, HODY, DOPROVODY

Hody, hody, doprovody,
dejte vejce malovaný.
Nedáte-li malovaný,
dejte aspoň bílý,
Slepička vám snese jiný.

Hody, hody, doprovody,
já jsem malý zajíček,
utíkal jsem podle vody,
nesl košík vajíček.

Potkala mě koroptvička,
chtěla jedno červené,
že mi dá lán jetelíčka
a já říkal: Ne ne ne.

Na remízku mezi poli,
mám já strýčka králíčka,
tomu nosím každým rokem,
malovaná vajíčka.

Pohybová hra "Zajíček a vajíčka"

Tato pohybová hra se dá hrát jak ve třídě, tak na školní zahradě (pro všechny děti). Zajíček (tedy paní učitelka) poschovává po třídě nebo na zahradě vajíčka – mohou být opravdová, která si děti nabarví v MŠ nebo čokoládová, s tím, že si každé dítě donese své vajíčko z domova anebo umělá. Každé z dětí dostane košíček a jejich úkolem je všechna vajíčka najít a dát do košíčku. Kdo z dětí jich bude mít nejvíc v košíčku, vyhrává. Hru lze přizpůsobit, záleží na paní učitelce, jak si to provede.